

вся в середовищі козацтва і став важливим чинником формування його державницької ідеології. Ідеї громадянського гуманізму, особливо концепції демократичного державного устрою, вплинули на устрій як Запорізької Січі, так і пізніше Гетьманщини. В громадянському гуманізмі знайшли адекватний філософський вираз такі риси ментальності українців, як волелюбність, любов до рідної землі.

Список літератури

1. Антична культура і вітчизняна філософська думка. – К. : Наукова думка, 1990. – 125 с.
2. Брагина Л.М. Итальянский гуманизм / Л.М.Брагина – М. : Высшая школа, 1977. – 254 с.
3. Вишенський І. Твори / І. Вишенський. – К.: Наукова думка, 1959. – 270 с.
4. Литвинов В.Д. Ренесансний гуманізм в Україні (Ідеї гуманізму епохи Відродження в Українській філософії XV – по-

чатку XVII ст.) / В. Д. Литвинов [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://litopys.org.ua/lytv/lytv.htm>.

5. Orzechowski Stanislaw. Wybór piśm / S. Orzechowski. – Warszawa, 1972. – 378 с.
6. Паславський І. В. З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI- першій третині XVII ст. / І. В. Паславський – К., Наукова думка, 1984. – 127 с.
7. Пашук А. І. Іван Вишенський – мислитель і борець/ А. І. Пашук. – Львів: Світ, 1990.-176 с.
8. Пашук А. І. Філософсько-гуманістичні ідеї в антикатолицькому творі "Апокрисис" // А. І. Пашук. – Філософська думка. – 1979. – № 5 – С. 100-112.
9. Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія. – Ч.2. – К. : Наукова думка, Основи, 1995. – 431 с.
10. Українська поезія кінця XVI-початок XVII ст. (Антологія) – К.:1988 – 160 с.
11. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків/ Д. І. Яворницький – Т.1. – Львів: Видавництво «Світ», 1990. – 319 с.

А.А. Матюхина

ГРАЖДАНСКИЙ ГУМАНИЗМ КАК ИСТОЧНИК ГРАЖДАНСТВЕННОЙ ИДЕОЛОГИИ КАЗАЧЕСТВА

В статье рассматривается место гражданского гуманизма в ренессансной культуре Украины, его влияние на формирование гражданской идеологии казачества.

Ключевые слова: гражданский гуманизм, ренессансная культура, украинские гуманисты, казачество, гражданственная идеология.

A. Matyukhina

CIVIL HUMANISM AS A SOURCE OF CITIZENLY IDEOLOGY OF THE COSSACKS

The article deals with the place of civil humanism in the Renaissance culture of Ukraine, its influence on the formation of citizenly ideology of the Cossacks.

Keywords: civil humanism, Renaissance culture, Ukrainian humanists, the Cossacks, citizenly ideology.

УДК 712:111.852:316.324.8 (045)

Л.І. Мокляк

САДОВО-ПАРКОВЕ МИСТЕЦТВО В ЕСТЕТОСФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті здійснюється естетичний аналіз місця й ролі садово-паркового мистецтва у системі духовних цінностей сучасного інформаційного суспільства.

Ключові слова: природа, сад, парк, людина, духовність, мистецтво, естетосфера.

Вступ

Трансформації останніх десятиліть в Україні сфер суспільного життя, докорінно змінюють людину, її менталітет, світогляд, систему цінностей, так і спосіб її життя. Ми вступили в новий етап суспільного буття – культуру інформаційного суспільства. Цей процес супроводжується економічною кризою, політичною нестабільністю, необхідністю зброєю боронити і стверджувати незалежність своєї держави, драматичним пошуком свого місця в загальноєвропейській спільноті.

Своєрідну точку обнуління переживає і сучасний культурний процес, усі його базові складові. Нові цінності тільки народжуються, знаходяться на стадії формування, старі потребують вдумливого аналізу і критичної переоцінки. Цей процес має за мету накреслити й виробити нові світоглядні орієнтири для подальшого розвитку культури як дійсного світу сучасної людини, людини-особистості, мислячого суб'єкта, здатного не тільки споживати і використовувати знання як інформацію, а сприймати і розуміти його як дієвий чинник власної духовної трансфо-

рмації всієї соціальної спільноти.

Буття людини в світі культури, її діяльність у культурі не може здійснюватися поза естетосферою яка, як слушно зазначає Н.Левченко, постає сферою « чуттєвого континууму, який не “переривається”, не “зникає”, не “гасне” у динамічному полі різноманітності культури [3, с. 144.]

Незважаючи на парадокси сучасної посткультури, панування маргінального, змішування елементів високої і масової культури, нехтування фундаментальними принципами духовності, розмивання меж добра і зла, істинного та оманливого, прекрасного і потворного, в сучасній людині все ще живе незнищувана потреба, ностальгія за прекрасним, добрим, істинним, довершеним, що і є сферою естетичного. Естетосфера культури, за визначенням відомого естетика М.Кагана, це світ естетичних цінностей [6, с. 110]. Для естетосфери, як субстанційного підґрунтя духовності, центральною цінністю є краса і прекрасне в їх протиставленні потворному. Естетосфера, як і сфера морального, формується, вибудовується, підтримується людиною впродовж

всього життя тільки шляхом долучення, освоєння того естетичного спадку, який вироблений культурою попередніх поколінь. Як істота соціально-духовна, динамічна, неусталена, цілеспрямована, людина повсякчас стверджує себе не тільки як істоту мислячу, але й істоту чуттєво-духовну. Людина не тільки осмислює своє буття, але й чуттєво відкривається йому, про-живає його, пере-живає його через різноманітний світ почуттів – прекрасного і потворного, трагічного і комічного, піднесеного і низького, гармонійного, досконалого. Чуттєвість – неповторний і унікальний світ буття людини, який не може бути замінений ні чуттєвими переживаннями інших людей, ні, навіть, знаннями про світ.

Естетосфера виникає, формується, функціонує, реалізується у процесі естетичної діяльності, яка, на відміну від предметно-практичної діяльності, не позбавляє свій предмет його природного існування. Вона завершує його в образі, відповідно до його власної логіки й потенційним можливостям розвитку, та підносить його до ідеалу, тобто уявлення про бажане і можливе.

Історія суспільно-історичної практики людства засвідчує, що лише один вид людської діяльності цілеспрямований на формування естетосфери – це художня діяльність і мистецтво. М.Каган з цього приводу слушно акцентував увагу на тому, що безпосереднім предметом мистецтва є «не природна і соціальна реальність сама по собі, а її перетворення в культурі». Дослідник підкреслює: «Мистецтво спрямовує свій погляд саме на культуру, образно осмислюючи і представляючи те, як вона переломлює об'єктивну реальність; тим самим воно (мистецтво) стає “автопортретом культури” – того її історичного і соціального типу, до якого належать ці художньо-творчі акції» [6, с. 108].

Серед сучасних художньо-творчих акцій виокремлюється такий вид «неутилітарного дизайну» як садово-паркове мистецтво.

Постановка завдання

Закономірно виникає запитання: Що таке сад і парк? Чи можливо говорити про ці види людської діяльності як мистецтво? Чи це елемент, атрибут архітектурного мистецтва?

На ці питання дає відповідь видатний російський культуролог, академік Д.Лихачов у своїй монографії «Поетизація садів», яка вийшла з друку наприкінці ХХ ст. Учений акцентує увагу читача на тому, що «сад – це перш за все своєрідна форма синтезу різних мистецтв, – це синтез, який найтіснішим чином пов'язаний з існуючими великими стилями, який розвивається паралельно з розвитком філософії, літератури (особливо поезії), естетичними формами побуту, ... з живописом, архітектурою, музикою» [4, с. 337]. Аналізуючи поетику садів і парків минулого, автор приходить до висновку, що сади і парки це не тільки твори мистецтва, але й символічно-художній вираз культури загалом. Що, на думку вченого, «сприйняття саду в сучасних умовах вимагає такого ж, як свого часу, якщо не більшого пізнання в галузі мистецтв і історії побуту, історії поетичної, знання поезії і т.д., і т.п.» [4, с. 337].

Духовна атмосфера сучасного українського суспільства та вищезазначені думки видатного вченого

спонукають до подальшого теоретичного осмислення мистецтва садів і парків не тільки як художнього феномену, але й як естетичного явища, іманентно пов'язаного з духовним світом людини і суспільства.

Об'єктом дослідження у даній роботі є садово-паркове мистецтво як соціально-культурне явище, а предметом – виявлення і означення тих естетичних засад, які, впливаючи на чуттєвий стан людини, сприяють формуванню її духовного світу, крос – культурної свідомості і естетичної культури.

Аналіз досліджень і публікацій

Садово-паркове мистецтво є своєрідною формою синтезу мистецтв, основою для ландшафтної архітектури, декоративного та інших мистецтв. Звісно, ця тема привертає увагу дослідників у галузі мистецтвознавства: істориків і теоретиків архітектури і скульптури, ландшафтних дизайнерів, літературознавців, культурологів. Серед них роботи таких дослідників як В. Курбатов, Д. Лихачов, Л. Лунц, Т. Дубяго, В. Дормидонтова, М. Нащокіна, О. Сокольська, І. Свирида, В. Білоус, В. Борейко.

Інтенсивні процеси урбанізації, ріст міст-мегаполісів, необхідність збереження історичних пам'яток і ландшафту надали проблемі садово-паркового мистецтва не тільки теоретичного статусу, але й практичного. В останні роки в Інтернет-просторі активно працює спеціальний сайт «Сади і час» (www.gardenhistori.ru) відомого російського дослідника садово-паркового мистецтва Б.М.Соколова.

Прийшов час і для естетики і естетиків дослідити своєрідність, культурну унікальність такого духовного феномену як садово-паркове мистецтво.

Основна частина

Знаменними є рядки вірша пророка українського народу Т.Шевченка із циклу «В казематі»:

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Художньо-образно, естетично відчутно своїм поетичним словом поет відтворює гармонію, єдність засад людського буття – саду як образу природи, сім'ї як образу суспільства і людини у її духовній іпостасі. Пройде понад сто років і інший геній українського народу О.Довженко, засновник українського поетичного кіно, не тільки у своїх фільмах, оповіданнях, щоденникових роздумах оспівував мрію про людський світ як сад, а й власноруч закладе прекрасний сад, який і сьогодні є живою, світлою пам'яттю про митця.

Іншої образної інтерпретації набуває сад у поетичному творі Л.Костенко «Вдень ще літо, а надвечір – осінь». Проникливою тривогою, душевним болем за мінливість, невизначеність і нездійсненність сенсу буття особистості пише поетеса наступні рядки:

«...як сад під зливою, живу.
Ой, живу, впівголоса, впівсили.
Відкладаю щастя – на коли?
Скільки цвіту з мене обтрусили...
Скільки яблук з мене продали!...»

В історії філософської думки, як і в мистецтві, сад усвідомлювався як духовний чинник гармонізації буття людини у побудові її життєвого космосу.

Відомі так звані «філософські сади», які слугували джерелом творчого натхнення і спонукали до міркувань і інтелектуальних бесід. Сади античності пов'язані з іменами Платона і його академією, яка розташовувалася у парку, Аристотеля і очолюваною ним ліцею, де учні навчалися, прогулюючись алеями саду, садом Епікура, грецького лікаря Гіппократа, який розмірковував про зв'язок людини, особливостей її характеру, здоров'я і навколишнього середовища.

О.Лосєв у своїй фундаментальній праці «Естетика Відродження» описує зібрання членів флорентійської Платонівської академії: «І тут, біля фонтану, серед красивих гір, серед духмяних сосен, всі вони віддаються духовній насолоді, ведуть бесіди про життя діяльне, про життя споглядальне, про найвище благо, про Платонівські істини, про християнські символи» [5, с.336].

Не залишився байдужим до садово-паркового мистецтва і англійський філософ Ф.Бекон. Серед його праць особливе місце належить есе «Про сади». Уподобнюючи сад раю, мислитель підкреслював, що сад, це «...найчистіше з усіх людських задовольень. Він більш за все освіжає дух людини; без нього будинки й палаци – це лише грубі витвори її рук». Мислитель передбачає, що з розвитком цивілізації і смаку до витонченого «люди скоріше навчатимуться красиво будувати, ніж насаджувати прекрасні сади;... розведення садів – більш тонке заняття й потребує більшої досконалості» [2, с. 453].

Український Сократ, мандрівний філософ Г. Скворода у своєму творі «Сад божественних пісень» уподібнює душу людини квітучому саду. Душа людини, на думку мислителя, досягає істинного буття, стає квітучим садом тільки тоді, коли іде шляхом самопізнання, подолання своєї гріховності, прагне досконалості. Людська душа – це сад, у якому живе Бог.

Сади і парки – це унікальний простір, твориня трьох складових: природи, людини і культури. Сад – це особливе місце, де людина, усамітнівшись, зустрічається з вічністю, з Богом, відчуває і переживає красу, досконалість Всесвіту, благоговіння перед Універсумом, духовний катарсис. «Разом з бажанням змусити сад найбільше впливати на всі людські почуття, улаштувачі садів у всі століття прагнули саме в садах дати людині привід для глибоких філософських міркувань, роздумів, настроїв і поетичних мріянь» – наголошував академік Д.Лихачов [4, с. 17].

Невідомо де і коли вперше виникає сад. Історія садів і парків ховається у глибині тисячоліть. Але незаперечним фактом є те, що сади і парки, як творче єднання мистецтва і природи, є унікальним джерелом і дієвим засобом формування, збереження духовності й духовної пам'яті людства. Садово-паркове мистецтво творить ідеальне поле естетичної взаємодії людини і природи, коли душа людини відкривається Красі, Добру і Істині, повертає людину в світ сакральних цінностей.

Буття людини визначається, на думку С.Кримського, «перетворенням модусів людської присутності у світі на певні екзистенціали, тобто форми усвідомленого буття, соціальні конструкції матерії та ідей, вітальну мережу переплетення матеріального та ідеального» [7, с. 426]. Екзистенці-

ли, у свою чергу, зумовлюються сакральною духовністю, цінностями культури, принципами гуманізму, ознаками національного буття. Так екзистенціал національного буття розкривається через життєве наповнення концептів «Дім», «Поле», «Храм». Цей ряд не буде повним, якщо не включити сюди такий концепт як «Сад». Саме концепт «Сад» є ланкою, що єднає, зв'язує в єдиний ціннісно-смысловий універсум концепти «Дім», «Поле», «Храм».

«Дім» – символ святого доквілля буття, завдяки якому людина займає своє місце у світі. «Поле» – життєвий топос, де коріння роду; природне середовище, продукти якого споживає людина, набираючись сили; джерело достатку, образ якого – «хліб на столі». «Храм» – святині, як вираз благословення вищих сил, небесного заступництва за певну етнічну спільноту.

«Сад» – це продовження, розширення меж нашого дому, стіни якого – прекрасні зелені дерева і кущі. Його прикрашають квіти, його стеля – синє небо. Вдень його освітлює яскраве сонце, а вночі світить ясний місяць. Сад – це душа дому, втілення людської мрії про прекрасне. «Сад» – як і поле, джерело достатку. Сад годує людину смачними і поживними продуктами. Сад лікує людське тіло і душу корисними плодами дерев і кущів, неповторним ароматом квітів, співом птахів, дзюрчанням води, музикою тиші і спокою.

«Сад» – святиня, сакральний простір. Чисельні міфи, легенди, сказання різних народів і культур зберегли до наших часів образ саду, як створеного божеством, Богом безпечного для людини ідеального простору, відокремленого від ворожого для неї світу. Це місце, де людина переживає втіху, щастя, насолоду, перебуває в оточенні краси і довершеності. Таким малюється міфічний сад у шумерському епосі про Гільгамеша, в якому виростають чарівні кущі зі сердоліковими плодами і лазуровим листям. Ореолом довершеності оповитий образ садів Семіраміди, занесений в реєстр «Семи чудес Світу». Історія християнства і ісламу подарували людству образ райського саду.

Сіддгартха Гаутама, засновник буддизму, народився у прекрасному, вишуканому саду Лумбіні.

У християнській і мусульманській культурі з образом саду пов'язано намагання створити ідеальний світ взаємовідносин людини і природи. У контексті цих культур концепт «Сад» – це Едем, рай (від грецьк. парадиз – сад, парк, звідусіль огорожене місце). У уявленнях, притаманним християнському світу, рай – це місце одвічної благодаті, яке обіцяється праведникам у майбутньому житті.

Райський сад створений Богом для людини як довершений світ її буття, є свідченням ідеального хронотопу – єдності ідеального простору і часу. З тих чи інших причин людина сама руйнує свій райський світ і опиняється у світі страждання, гріховності і смерті, у Граді земному.

Образ саду в міфології є рівнозначним образу город. У Старослов'янсько-українському словнику знаходимо наступні відповідники слову «садъ» – рослина, дерево, го'род, горо'д, садити [1, с. 225].

Концепт «Сад» у архетипічному сенсі як райський сад, Едем виконує ключову духовно-світоглядну фу-

нкцію, формуючи у людини засади крос-культурної свідомості. Зазначене надає можливість пережити і зрозуміти тернистий шлях людства від початку часів, коли людина була безгрішною і щасливою у своїй природній безвідповідальності до стану особистого вибору і відповідальності за свою долю і життя, яке часто супроводжується гріховністю.

« Сад – це подоба Всесвіту, – пише Д.Лихачов, – книга, по якій можна

“прочитати” Всесвіт. Разом з тим сад – аналог Біблії, бо і сам Усесвіт – це немов би матеріалізована Біблія. Всесвіт своєрідний текст, по якому читається божественна воля. Але сад – книга особлива: вона відбиває світ тільки в його добрій та ідеальній сутності. Тому вище значення саду – рай, Едем... Це уявлення про сад як про рай залишається в усіх стилях садового мистецтва Середніх століть і Нового часу аж до XIX ст.» [4, с. 17].

Садово-паркове мистецтво це «книга», яку пише людина на просторі природи. На сторінках цієї книги її творець відтворює свої думки, почуття, настрої, мрії, своє розуміння і переживання світу. Світ садів і парків це своєрідна цілісна художньо-естетична картина відношення людина – світ природи. Якщо міфологічні, релігійні, філософські і наукові картини світу малювали узагальненні образи реальності, то у садово-парковому просторі створювалися узагальнені, художньо інтерпретовані, образно-символічні картини світу. Такими є сади Античності і епохи Відродження, пейзажні сади і парки Англії, регулярні парки Франції, монастирські сади середньовічної Європи і стародавньої Русі.

Зміна картин світу в кожен епоху обумовлювала і обумовлює світовідчуття людини, її уявлення про прекрасне і потворне, піднесене і низьке, порядок і хаос, тобто естетичне. Це призводить до появи нових принципів формоутворення, появи нових стилів.

Європейські сади і сади Сходу різні і несхожі, побудовані на різних світоглядних принципах, різних картинах світу. Європейський парк XVII ст. епохи класицизму являє нам природу, перетворену талантом, волею і розумом людини. Це, так звана, «поліпшена» природа, декорована за смаками і уявленнями людини про красу і досконале. Поняття прекрасного, на думку теоретика класицизму Буало, є одним для всіх людей і часів і, легко піддається регламентації. Розум і порядок, на думку мислителя, притаманні природі. Завдання людини наслідувати природу, а парки і сади повинні наслідувати регулярність природи, яка підпорядковується законам механіки Ньютона і принципам декартівської розумності.

Показати первозданну природу не порушену людиною – творче завдання, яке стояло перед творцем японського саду. Майстерність людини полягала у тому, щоб її присутність у художньому світі саду була непомітною, прихованою, ніби сад це – творіння самої природи, а не людини. Кожен елемент японського саду відповідає традиційним культурним канонам японського етносу, є символічним, образно-змістовним. Деревя, квіти, каміння та інші елементи для саду підбираються за канонами та їх символічною ознакою, враховуючи і компонент декоративності. Японський сад – сад для споглядання,

глибинної внутрішньої трансформації.

Сади і парки – це своєрідні живі оповідачі, які можуть багато розповісти про епоху свого облаштування, людей, які приймали в цьому участь, їх смаки, уподобання, ідеали і цінності. Сади і парки – це унікальна форма співдружності, взаємоповаги людини і природи. Сад щедро віддячував людині за спілкування з ним відпочинком душі і тіла, творчим натхненням, надавав можливість для глибоких роздумів і народження ідей. Відомий український парк «Качанівка», виплеканий трьома поколіннями сім'ї Тарновських, надихав плеяду геніальних і талановитих людей свого часу до творчості, створенню високо художніх творів та наукових праць. Перелік цих імен говорить сам за себе: М.Гоголь, М.Глінка, Т.Шевченко, М.Костомаров, М.Максимович, Марко Вовчок, І.Рєпін, Д.Яворницький, М.Ге, М.Щепкін.

Відношення «людина – природа» впродовж усієї історії людства не втрачало своєї актуальності і значимості, залишаючись у центрі уваги людини і людської спільноти, впливало на формування світоглядної парадигми, визначало характер пізнання і освоєння людиною світу, конструюванню і творенню свого життєвого простору.

XX століття – час кардинальних змін, соціальних, науково-технічних, культурних революцій, світових війн, тоталітарних режимів, розпаду імперій. Руйнівна хвиля, яка охопила Російську імперію, докотилася і до України. Під загрозою знищення опинилися не тільки храми, собори, священнослужителі, але й сади і парки аристократичних садиб, монастирів, маєтків крупних промисловців. Під сокирою гинули вишневі і яблуневі садки українців після того, як кожне деревце обклалося податком. Зайвою, не потрібною стала професія фахівців топіарного мистецтва, людей які володіли знаннями рослинної естетики та рослинної пластики, культурою облаштування садів і парків. Знищувалась пам'ять поколінь, разом з деревами, кущами, квітами, скульптурами, оранжереями як символами буржуазної культури вирубався духовний код українського етносу.

Індустріалізація країни, збільшення міського населення, поява великих промислових центрів, житлових масивів актуалізували необхідність облаштування так званих «зелених зон», парків відпочинку. Одночасно з можливістю відпочинку людина повинна була закаляти свою пролетарську свідомість. Саме на реалізацію цього завдання спрямовувалася увага архітекторів, скульпторів, проектувальників, які створювали ці парки і сади. Пролетарська свідомість, художні ідеї соціалістичного реалізму активно втілювалися в улаштування садів і парків нової держави. На просторах парків і садів замість міфічних богів і богинь, німф і дриад, постали монументальні скульптури робітників і колгоспників, паркові і садові доріжки перетворилися на широкі алеї, які здатні були пропускати чисельні групи відвідувачів, інтимні альтанки поступилися місцем грандіозним відкритим естрадам, призначеним для проведення масових культурних і агітаційних заходів. Міські сади і парки радянської доби втілювали ідею пріоритетності суспільного над особистісним.

Пострадянський період ознаменувався кардинальними змінами у ставленні до садово-паркового

мистецтва. Поява нового соціального прошарку можливих людей, «нових українців», формування середнього класу – викликало до життя окрему галузь – будівництво приватних садів з улаштуванням навколо них садів і парків, які залишаються приватними, закритими для широкого загалу. З іншого боку, будівельна гігантоманія призвела майже до знищення міських «легенів» – садів і парків, перетворивши міста у бетонні джунглі, де по вуличним артеріям рухається безперервний ланцюг автомашин. Мешканцям сучасних мегаполісів не вистачає не тільки чистого повітря, але й дійсних емоцій і почуттів, духовних переживань, естетичного споріднення з природою та переживання її краси. Проблеми екології природи йдуть пліч опліч з проблемами екології духовності людини. Одним з вагомих чинників вирішення зазначених проблем є комплексний підхід до відновлення культури садово-паркового мистецтва. По-перше, зберегти те, що ще можливо зберегти, долучаючи до справи архітекторів скульпторів, ландшафтних дизайнерів, істориків садово-паркового мистецтва, а по-друге, використовуючи можливості ЗМІ, цілеспрямовано формувати культуру спілкування сучасної людини і природи.

Висновки

Людина в процесі своєї життєдіяльності пройшла і пережила складну суперечливу еволюцію спілкування з природою від повної і цілковитої залежності від природи, до впевненості у протилежному, що людина є господарем і повелителем природи. Нарешті, у сучасну добу, формується новий неутілітарний

підхід людини до природи. Основа якого – принципи природолюбної філософії, мудрої взаємодії людини з природою, яка сформована на засадах спорідненості, духовності, калокагатії, єдності морального і естетичного.

Сучасне інформаційне суспільство має у своєму арсеналі потужні модерні технології, які впливають на формування культури, зокрема, і на таку її складову якою є естетична культура людини і суспільства. Садово-паркове мистецтво як духовний результат колективної творчої діяльності митців, використовуючи продуктивний досвід минулого має можливість реально сприяти цьому процесу. Садово-паркове мистецтво це духовно-практична вдячність і уклін природі, якими людина засвідчує рівень своєї культури і права називатися людиною.

Список літератури

1. Белей Л., Белей О. Старослов'янсько-український словник / Л. Белей, О. Белей. – Львів : Свічадо, 2001. – 332 с.
2. Бэкон Ф. О садах / Ф.Бэкон // Сочинения: в 2 т. – М.: Мысль, 1978. – Т.2. – С.453-459.
3. Левченко Н. Эстетосфера художественной культуры XX-го столетия / Н.Левченко. – К.: ГАЛПІ, 1998. – 144 с.
4. Лихачев Д.С. Поэзия садов. К семантике садово-парковых стилей / Д.С.Лихачев. – Л.: Наука, 1982. – 344 с.
5. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения / А.Ф.Лосев. – М.: Мысль, 1982. – 623 с.
6. Каган М.С. Эстетика как философская наука. Университетский курс лекций / М.С.Каган – СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997. – 544 с.
7. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды / С.Б.Крымский. – К.: Курс, 2000. – 308 с.

Л.И. Мокляк

САДОВО-ПАРКОВОЕ ИСКУССТВО В ЭСТЕТОСФЕРЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

В статье осуществляется эстетический анализ места и роли садово-паркового искусства в системе духовных ценностей современного информационного общества.

Ключевые слова: природа, сад, парк, человек, духовность, искусство, эстетосфера.

L. Moklyak

LANDSCAPE GARDENING ART IN AESTHETIC SPHERE OF INFORMATION SOCIETY

The aesthetic analysis of the place and role of the landscape art in the system of spiritual values of the modern information society is represented in the article.

Key words: nature, garden, park, man, spirituality, art, aesthetic sphere.

УДК 001:891

М.В. Онопрієнко

ЕКСТЕРНАЛІСТСЬКІ ВЕРСІЇ ОЦІНКИ ТЕХНІКИ

Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України

Анотація: Розкрито спектр екстерналістських тлумачень науково-технічного розвитку, які використовуються для більш ефективного управління його наслідками.

Ключові слова: оцінка техніки, екстерналізм, інтерналізм, прогнозування наслідків науково-технічного розвитку, європейський досвід проведення ціннісно-прагматичних оцінок соціальних наслідків розвитку науки і техніки.

Вступ

Глобальні техногенні катастрофи відродили сумніви в ефективності й об'єктивності наукової експертизи великих індустріальних та інноваційних проєктів. У зв'язку з цим актуальною стала проблематика соціальної ацептації – готовності суспільства прийняти результати науково-технічної діяльності або пов'язаних з нею політичних рішень, сутність якої полягає в зусиллях, спрямованих на залучення лю-

дей і соціальних груп, чий інтереси виявляються зачеплені в результаті науково-технічної діяльності, до процесу ухвалення рішень. Концепція оцінки техніки методологічно відрізняється від радянського досвіду досліджень і прогнозування наслідків науково-технічного прогресу. Цей досвід поки що тяжіє в пострадянській науці. Тому важливо зрозуміти, що соціальна оцінка техніки має суттєві відмінні риси. Разом із тим, екстерналістські концепції науково-